

TEN SRPNOVÝ DEN ...

Řadu vzpomínek vyvolává letošší „osmičkový“ rok, připomíná četné události, které se váží k letopočtům, končícím onou pro náš národ snad magickou číslicí „osm“. Budu vzpomínat na jednu z nich, která se udála v době, kdy vrcholící léto spělo ke svému konci, v době, kdy radostné jaro, zvané „pražské“, už nemělo mít v ní své místo. Licoměrní přátelé v obavách o své trůny a svou moc, v panickém strachu, aby virus touhy po svobodném projevu nenakazil i jejich poddaný a jimi ztročený lid, zardousili demokracii, postupně přicházející k tomuto národu. Vzpomínky mi pomohou oživit ohmatané listy táborové kroniky, vyzdobené kresbami dnes už nežijícího skauta, malíře a grafika.

Ivančičtí skauti, kteří po dvaceti letech zákazu své činnosti tvrdou mocí opět oblékli dlouho odložené kroje a ve snaze ukázat svěřeným dětem krásy nejen táboření, vybudovali svůj tábor v nádherné krajině Českomoravské vrchoviny. Stál v místech, kde se setkává Březinova Nová Říše s bělostnou Telčí a se zamyšlenou Starou Říší Florianových. Ale také nedaleko překrásných příhraničních Slavonic, tehdy cizím nedostupných, protože měly tu smůlu, že ležely v pásmu zákazu pobytu návštěvníků, v sousedství drátěných zátarasů, lemujících nedaleko onoho města celou česko-rakouskou hranici. Tábor byl skromný, skauti po své obnově neměli žádný majetek, který jim před dvaceti roky zabavila zpupná moc. Pár soukromých turistických stanů, drobné náradí a nádobí i jiný zapůjčený drobný inventář musel jim zatím postačit. Zato ale byl tábor bohatě naplněn ochotou a dobrou vůlí umožnit aspoň nemnohým dětem tento zážitek. Nemělo jim to však být ještě souzeno ...

Po vybudování tábora se už život v něm rozběhl tak, jak bývalo na skautských táborech od nepaměti zvykem. Už opět se tu ozýval dětský smích, dny naplnily hry, různé taškařice i drobné práce, večer opět zaplál ohníček a zazněly tu veselé písně.

Právě teď skončil jeden táborový oheň, na nějž jsme si dovolili pozvat i novoříšské občany, abychom jim ukázali, že jsme zase tu a také připomněli, že snad i v jejich městečku se brzy objeví skautský oddíl místních dětí. Už odezněla večerka, malí skauti usínali ve svých stanech plni dojmů, jen kolem žhavých uhlíků v ohništi seděla táborová rada a plánovala další pobyt a příští poutavý program. Nikdo z nás netušil, co se už v tuto chvíli děje v zemi. Dnešní noc jsme ještě prožili v nevědoucím klidu a pokoji.

*„Probuzení do osudného rána středy 21. srpna nezapomenu snad nikdy,“ začíná vyprávění kroniky o onom dni. „Ozval se jakýsi šelest, zabzučel zip u vchodu do stanu a slyším naléhavý Felčarův hlas: ‚Obsazují nás armády Varšavské smlouvy, právě to vysílal rozhlas.‘ – Co všechno v tom okamžiku prolétlo hlavou! Od odporu nad ošklivým snem přes úlek až k střízlivé skutečnosti! Všechno se v nás vzpírá té myšlence, všechno se upírá k tomu **NE**, to není možné. Bohužel, je to tak.“*

Rozhodnout se v té chvíli, jak se zachovat, nebylo jednoduché. Ale střízlivá úvaha nám napověděla, že v mimořádných situacích by měly být děti doma u rodičů. Dospěli jsme k tomu bez ohledu na nabídku našich novoříšských přátel, že jsou schopni nás živit třeba po celý týden, než se události uklidní a než bude jasno, jak se budou poměry dále vyvíjet. Jakýkoliv pokus o telefonické spojení s domovem byl neúspěšný – mobilní telefony tehdy ještě nebyly –, linky byly přerušeny a hluché. Počítali jsme však s tím, že naši blízcí v Ivančicích budou patrně uvažovat stejně. Na táboře jsme tedy připravili snídani a pak jsme nastoupili naposledy ke vztýčení státní vlajky a oznámení konce tábora všem táborníkům.

„Bylo to velmi těžké předstoupit před tábor a mluvit. Těžko se hledají slova a ještě tíže vyslovují. Hrdlo je sevřeno lítostí i bezmocným vztekem. Stále, ještě teď vidím před sebou vyčítavé pohledy skautů, nevyslovenou otázku ‚proč‘ a velké, velké zklamání. Starší, kteří chápou, co se děje, pláč. Instruktoři, které mám stát po levici, nejsou na tom lépe. Děvčata se za slzy nestydí, muži se dívají do země před sebou a hryžou si rty. Co tady mám ještě říkat? Ale tábor stojí a čeká, co povím. Snad v naději, že řeknu, že to není pravda, že se nám to zdá, nebo snad že jsme sami vymysleli takový špatný vtíp.“

Oficiálně oznamuji obsazení našeho státu. Co všechno se projevilo v úsměšku těch chápacích, když vyslovuji ‚spřátelené armády‘, je těžko vylíčit. Sotva dostoupila vlajka vrcholu stožáru, dávám Mirkovi pokyn ke spuštění. (...). Střízlivá skutečnost nás vytrhuje z myšlenek, které nám probíhají hlavou. Je třeba vydat další organizační pokyny. Nezasťiráme, že jsme odříznuti od domova. Přes to ale není žádný důvod k panice.“

Naše úvahy byly shodné s ivančickým „zázemím“. I tam předpokládali, že se jistě budeme chtít dostat domů a tak zajistili soukromé osobní vozy i firemní nákladáček pro odvoz inventáře a bez dalšího rozmyšlení vypravili tuto karavanu na cestu. Jako by tu fungovala jakási telepatie. Ale byl to spíše stejný způsob uvažování, ke kterému nás přivedl společný styl života a naše dřívější skautská výchova. To už jsme měli věci sbalené a v očekávání dalšího vývoje jsme hráli s dětmi na louce různé hry pro vyplnění času. Netrvalo dlouho a zvuk motorů nás upozornil, že se blíží vozidla. Ano, byli to naši bratři z Ivančic, kteří přijeli pro nás. Do osobních vozů se ovšem dostaly jenom děti, táborová rada zůstala na místě, jednak aby dokončila úklid louky, jednak aby vyčkala příjezdu nákladního vozidla, které se pro poruchu zdrželo.

„Z reproduktoru tranzistorového rádia se ozývá státní hymna. Stojíme na louce a zdravíme. Potom se scházíme u hromady věcí, posedáváme či poléháme na dekách a při poslechu rádia se každý oddává vlastním chmurným úvahám.“

Bylo krátce po poledni, když se na louce objevila tatrovka s jedním osobním vozem a tak došlo i na poslední zbytky táborového osazenstva, tlumoky dětí i ostatní materiál. Cesta domů proběhla poměrně v klidu, minuli jsme i dopravní nehodu, k níž došlo v takové vypjaté situaci, v Moravských Budějovicích jsme proklouzli přes křižovatku těsně před hlavními okupačních obrněnců. A také jsme se při tankování v Hrotovicích dověděli o střelbě a první prolité krvi českých občanů. Po příjezdu do Ivančic nás už očekávali někteří rodiče, aby si vyzvedli věci svých dětí. Byli jsme rádi, že návrat domů proběhl pro všechny bez problémů. A také potěšení, že jsme děti vrátili jejich rodinám v pořádku, některým dokonce ještě dříve, než se ti zaměstnaní vrátili z dopolední směny. Rozešli jsme se stiskem levice, jak je u skautů zvykem, a všichni zamířili ke svým domovům, každý plný svých myšlenek a starostí. – *„Na čí vrub půjdou všechny ty dnešní slzy?“*

Teprve teď nastal čas zabývat se svými soukromými problémy. Nejistotou a obavami o vlastní rodinu, o přátele, o budoucnost svou i této země, o dopady na naši práci a zaměstnání. Teprve teď došlo na všechny ty neradostné myšlenky, které přinesla vzniklá, ač ne zcela nečekaná situace.

„Ulice jsou tiché, ale nabitě zvláštním napětím. Všude je plno očekávání. Čeho? Panuje taková zvláštní atmosféra, nezvyklá. Lidé jsou si jaksi bližší. Pohledy potkávajících se střetávají a ptají se. Ale odpověď není. Nikdy nebude.“

Dostavuje se reakce na dnešní vypětí. Únava, skleslost, pesimismus. Částečné uspokojení, že děti jsou v bezpečí. Obavy z budoucnosti, naděje. Blížím se k domovu.

Tak skončil po dvaceti letech odmlky náš první tábor.“

Čas už přinesl odpověď na většinu tehdejších otázek a nejistot. Kdo ale ještě teď přemýšlí o těch dodnes nezodpovězených?

Zdeněk Navrátil-Fetišek